

KOMENTARZ

Kryzys w Gruzji w związku z ustawą o tzw. zagranicznych agentach

Wojciech Wojtasiewicz

Obóz rządzący w Gruzji powtórnie zaproponował przyjęcie ustawy o tzw. zagranicznych agentach. W odpowiedzi ponownie doszło do masowych protestów – rok temu partia rządząca Gruzińskie Marzenie (GM) wycofała się z forsowania projektu po dwóch dniach demonstracji. GM podkreśla, że przyjęcie ustawy zwiększy przejrzystość finansowania mediów i organizacji pozarządowych. Opozycja oskarża rząd o zamach na wolność słowa przed wyborami parlamentarnymi oraz o kopiowanie rozwiązań legislacyjnych z Rosji. UE i USA zgodnie potępiły działania gruzińskiego rządu, uznając, że przyjęcie takiego prawodawstwa oznaczać będzie zatrzymanie procesu integracji Gruzji z UE.

Co zakłada projekt ustawy?

Ustawa o przejrzystości zagranicznych wpływów – jak oficjalnie nazywa się nowy projekt legislacyjny – zakłada konieczność rejestracji w organach państwa podmiotów, takich jak media i organizacje pozarządowe (NGO), które przynajmniej w 20% finansowane są ze środków zagranicznych. Gruzińskie Marzenie podkreśla, że proponowane rozwiązanie ma na celu zwiększenie transparentności finansowania tych jednostek. Sami zainteresowani, a także opozycja, podkreślają natomiast, że ustawa jest wzorowana na prawie wprowadzonym w putinowskiej Rosji ponad dekadę temu (podobne regulacje zostały przyjęte na Węgrzech za rządów Orbana i w Izraelu Netanjahu). Jej rzeczywistym celem jest osłabienie, a ostatecznie zniszczenie niezależnych mediów i tzw. trzeciego sektora przed październikowymi wyborami parlamentarnymi. Niezależne media i NGO są krytyczne wobec władzy, wytykając jej m.in. korupcję i nierealizowanie reform rekomendowanych przez UE.

Na 17 maja br. zaplanowane zostało trzecie czytanie projektu ustawy. GM jest zdeterminowane do jej przyjęcia. Prezydent Salome Zurbiszwili zapowiedziała jej

zawetowanie, jednak GM dysponuje większością potrzebną do odrzucenia weta.

Jak przebiegają protesty przeciwko ustawie?

Protesty trwają już ponad miesiąc. Demonstracje są bardzo liczne (w szczytowych momentach zgromadziły ponad 100 tys. uczestników) i odbywają się głównie w Tbilisi, a ich trzon stanowią reprezentanci młodego pokolenia – jednoznacznie proeuropejscy, często studiujący na Zachodzie bądź pracujący tam w przeszłości. Demonstrujący domagają się od GM wycofania projektu ustawy, realizacji reform przedstawionych przez UE, jak również wspólnego działania opozycji w obliczu autorytarnego i antyzachodniego zwrotu partii rządzącej. Kolejny masowy wiec zaplanowany jest na 11 maja, a kulminacyjny protest – na 17 maja br. Dotychczas demonstracje były siłowo rozbijane przez służby porządkowe. Brutalnie pobity został Lewan Chabeiszwili, szef głównej partii opozycyjnej – Zjednoczonego Ruchu Narodowego (ZRN).

W przypadku nieprzejednanej postawy GM i zwiększenia brutalności sił porządkowych wobec demonstrujących zarówno przed przyjęciem ustawy, jak i po, sytuacja może

KOMENTARZ PISM

ewoluować w kierunku rewolucji ulicznej w celu obalenia obecnych władz.

Jak opozycja zaangażowana jest w protesty?

Protesty mają charakter spontaniczny i oddolny. Ich uczestnicy nie darzą zaufaniem ani GM, ani opozycji (w szczególności byłej partii władzy – ZRN Micheila Saakaszwilego). Liderzy opozycji, którzy sprzeciwiają się projektowi i nazywają go prawem rosyjskim mającym na celu podporządkowanie Gruzji Kremlowi, pojawiają się na demonstracjach, jednak przeważnie nie zabierają głosu ze sceny ani im nie przewodzą. [Gruzińska opozycja jest słaba, podzielona i skłócona](#). Przebywający w więzieniu były prezydent Saakaszwili zaapelował do jej liderów o zjednoczenie przed jesiennymi wyborami parlamentarnymi i wystawienie jednej listy w celu pokonania GM.

Jaka jest reakcja UE, USA i Rosji na proponowaną ustawę?

Zarówno UE, jak i USA zgodnie potępiły projekt ustawy. Podkreśliły, że prawo to pozostaje w sprzeczności z rekomendacjami, które zostały przedstawione Gruzji po zeszłorocznym przyznaniu jej statusu kandydata do członkostwa w UE (m.in. wzmocnienie wolności mediów, zaangażowanie społeczeństwa obywatelskiego w proces reform), a jego przyjęcie będzie oznaczało zatrzymanie procesu integracji Gruzji z Unią (nie zostaną rozpoczęte negocjacje akcesyjne pod koniec br.). Parlament Europejski przyjął rezolucję potępiającą gruzińskie władze i domagającą się nałożenia na liderów GM, w tym Bidzinę Iwaniszwilego, sankcji personalnych.

Rosja de facto poparła przyjęcie ustawy, oświadczając, że każde suwerenne państwo ma prawo nie chcieć ingerencji

innych krajów w swoją politykę wewnętrzną. W ocenie rosyjskich władz projekt ustawy został użyty przez gruzińską opozycję do wzbudzenia antyrosyjskich nastrojów w społeczeństwie.

Jakie będą konsekwencje potencjalnego przyjęcia ustawy?

Ustawa zostanie najprawdopodobniej przyjęta, co będzie miało konsekwencje dla jesiennych wyborów parlamentarnych. Z jednej strony nie można wykluczyć, że GM zdecyduje się zaostrzyć kurs polityczny, ograniczy możliwości działania opozycji i podejmie próbę sfałszowania wyników wyborów. Z drugiej – obecna sytuacja teoretycznie wzmacnia szanse opozycji na zwycięstwo wyborcze. [Gruzini, którzy w większości \(ok. 80–90%\) popierają przyszłe członkostwo swojego kraju w UE](#), mogą odwrócić się od GM. By tak się stało, opozycja musi się jednak zjednoczyć, a w jej szeregach muszą pojawić się nowe twarze, związane z obecnymi protestami.

Przyjęcie ustawy będzie oznaczało ostateczną zmianę kursu polityki zagranicznej Gruzji z prozachodniego na prorosyjski i prochiński. Skutkować będzie zatrzymaniem procesu integracji Gruzji z UE oraz poważnym kryzysem w stosunkach z USA. W dłuższej perspektywie może to przełożyć się na wstrzymanie wsparcia finansowego USA i UE dla Gruzji, zawieszenie lub cofnięcie jej statusu kandydata do członkostwa w UE, zawieszenie przez UE ruchu bezwizowego dla Gruzinów i nałożenie personalnych sankcji na liderów GM.

Na protesty w Gruzji zareagowało polskie MSZ. Podkreśliło, że z niepokojem obserwuje sytuację w Tbilisi, a użycie siły wobec protestujących jest nieakceptowalne.